

การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ: กรณีศึกษาการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา *

วรรษยา เชื้อจันทิก **

(วันรับบทความ: 9 เมษายน 2564/ วันแก้ไขบทความ: 28 สิงหาคม 2564/ วันตอบรับบทความ: 31 สิงหาคม 2564)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) และ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ มีหน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระดับกลุ่ม/องค์กร เก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์กลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้ 1) บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยปฏิบัติการ และนักสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 8 องค์กร 2) บุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ และเจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน จำนวน 8 องค์กร และ 3) ตัวแทนชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 8 ชุมชน ในพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และชุมชนในพื้นที่เดียวกัน วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1.การเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) ประกอบด้วย 1) นโยบายและแผนดำเนินงาน โดยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การแจ้งเตือนเฝ้าระวัง โดยการแจ้งเตือนข่าวสารเพื่อเฝ้าระวัง และการมีมาตรการเฝ้าระวังก่อนการระบาด 3) การสื่อสาร โดยการใช้สื่อบุคคล และการสื่อสารออนไลน์ 4) ฐานข้อมูล โดยการเตรียมความพร้อมของระบบฐานข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล และ 5) การบริหารภาวะวิกฤต โดยการจัดทำแผนดำเนินงาน การประสานงาน และ การเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ 2.การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) ประกอบด้วย 1) การบริหารนโยบายอย่างเข้มงวด 2) การพัฒนาการวางแผนเพื่อประสิทธิภาพ 3) การประเมินผลการบริหารจัดการ 4) การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนเฝ้าระวัง 5) การพัฒนาระบบการสื่อสาร 6) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล 7) การส่งเสริมการให้ความรู้ และ 8) ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับท้องถิ่น

คำสำคัญ: การเตรียมพร้อม, ศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม,โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19)

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบนโยบายการบริหารจัดการภัยพิบัติเพื่อลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมืองนครราชสีมา

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

The Development of Government Agency Preparedness Potential: A case study of Coronavirus 2019 (COVID-19) Pandemic in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province^{*}

Varatchaya Chueachanthuek^{**}

(Received Date: April 9, 2021, Revised Date: August 28, 2021, Accepted Date: August 31, 2021)

Abstract

The purposes of this research were to 1) study about the government agency preparation in a case study of Coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic and 2) suggest guidelines for development of government agency preparedness potential in a case study of Coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic in Muang District, Nakhon Ratchasima Province. This research used qualitative research and data were collected from groups of key informants which were within 8 administrative organizations as follows 1) personnel of local administrative organizations consisting of the chief administrator of the Local Government Organization, Permanent Secretary of Local Administrative Organization, Operational Disaster Prevention and Mitigation Officer, and Health and Environment staffs, 2) personnel within 8 health organizations in Health Promoting Hospital consisting of: Director of Health Promoting Hospital, professional nurses and health workers and 3) community representatives including community leaders, village health volunteers, and civil defense volunteers within 8 communities. Data were analyzed by content analysis. The findings indicated that 1. the preparation of government agencies in a case study of Coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic consisted of 1) policies and action plans in collaboration with relevant agencies, 2) alerting news and setting surveillance measures before the outbreak, 3) communication by using personal media and online communication, 4) database preparation system and utilization of information, and 5) crisis management by creating operational plans, coordinating and preparing equipment. 2. the development of government agency preparedness potential in a case study of Coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic consisted of strict policy management, planning development for efficiency management evaluation, development of surveillance, notification system, development of communication system, database system development, education promotion, and promotion of the establishment of local coordination centers.

Keywords : Preparation, Preparedness Potential, Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)

^{*} This article is a part the study entitled, "The Development of disaster management policy model to reduce the risk of climate change in Nakhon Ratchasima.

^{**} Asst. Prof., Bachelor of Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

บทนำ

“โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19)” เป็นโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วโลก องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2563 และแนะนำทุกประเทศให้เร่งรัดการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค (กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ประเทศไทยได้มีนโยบายในการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค มีการประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563 และต่อมาเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 นายกรัฐมนตรีได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และวันที่ 26 มีนาคม 2563 ได้ประกาศข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1) โดยได้ออกข้อกำหนดและข้อปฏิบัติแก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็วและป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น นอกจากนี้ได้มียุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น แผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ (พ.ศ. 2556-2559) พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เป็นต้น อันเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง

การบริหารจัดการของจังหวัดนครราชสีมาในช่วงแรก ยังไม่มีมาตรการที่เข้มงวดมากนักสังเกตได้จากการที่สถานบันเทิงยังมีการเปิดให้บริการตามปกติ เช่น ผับ บาร์ จึงกล่าวได้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการดำเนินการเพียงการติดตามข่าวสารการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสที่ประเทศจีน จนกระทั่งในช่วงเวลาต่อมาได้ตรวจพบผู้ติดเชื้อไวรัสภายในประเทศไทย การบริหารจัดการของจังหวัดนครราชสีมา ได้มีการวางแผนทางวิธีการและมาตรการเพื่อรับมือกับการระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 โดยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น โดยการจัดการประชุมหารือและหามาตรการเพื่อเตรียมพร้อมรับมือและแจ้งนโยบายต่าง ๆ ในขณะเดียวกันสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) ก็ได้มีการจัดประชุมชี้แจงเรื่องการควบคุมโรคให้กับหน่วยงานในระดับอำเภอ คือ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ (สสอ.) เพื่อให้ส่งต่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น การแจ้งมาตรการและนโยบายไปในระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า การบริหารจัดการของจังหวัดนครราชสีมา ในช่วงแรกที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในต่างประเทศ ยังไม่มีการเตรียมพร้อมรับมือมากนัก ขาดการตื่นตัวเพื่อวางแผนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ในอนาคต อันเป็นการสะท้อนว่าเป็นการบริหารจัดการเชิงรับ การเตรียมพร้อมส่วนใหญ่ในช่วงนี้จึงอยู่ในลักษณะของการหาข้อมูลเป็นหลัก จนเมื่อเกิดการแพร่ระบาดเข้ามาในประเทศ ได้มีการวางแผนทางวิธีการและมาตรการเพื่อรับมือกับการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้การบริหารจัดการ

มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง การบริหารจัดการการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) ที่มีประสิทธิภาพ ควรจะมีการพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัย โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ดังนั้นในบทความนี้จึงมุ่งศึกษาถึงการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ว่าเป็นอย่างไร ภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยยึดข้อมูลพื้นฐานของความคิดและความต้องการของชุมชนและองค์กรในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อันจะเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนต่าง ๆ จะได้แนวคิดในการต่อยอดหรือพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อม ที่จะช่วยให้สามารถลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้น้อยที่สุด เพื่อคุณค่าความมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษา การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ: กรณีศึกษา การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อเตรียมพร้อมรับมือและจัดการความเสี่ยงจากภัยอย่างบูรณาการ กับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ระดับท้องถิ่น ได้แก่ หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และชุมชนในพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือที่เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและชุมชนในพื้นที่เดียวกัน จากเกณฑ์ดังกล่าวพื้นที่ในการศึกษา จำนวน 8 ตำบล ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2563 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563

แนวคิด ทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม โดยใช้แนวคิดภัยพิบัติ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2564) ดังนี้

1. แนวคิดภัยพิบัติ

“ภัยพิบัติ” เป็นภัยที่ร้ายแรงอันเป็นผลจากเงื่อนไขความเสี่ยงของภัย ความเปราะบาง และข้อจำกัดในศักยภาพของครัวเรือนหรือชุมชน การต้องการลดผลกระทบของภัย คือการยอมรับในความเปราะบาง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในบริบทความเสี่ยง และการเพิ่มศักยภาพของประชาชนเพื่อรับมือกับผลกระทบจากภัย (Baas, S., Ramasamy, S., Pryck, J. D., & Battista, F., 2008, P. 5) อีกทั้งภัยพิบัติเป็นเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดโดยธรรมชาติหรือเกิดจากมนุษย์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง เกินกว่าความสามารถของชุมชนหรือสังคมที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจะรับมือได้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557, น. 29) นอกจากนี้ภัยพิบัติหมายรวมถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดในสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใดซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึง ภัยทางอากาศและวิศวกรรมด้วย (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, น. 2) การวิจัยครั้งนี้เน้นการศึกษาโรคระบาดในมนุษย์ซึ่งเป็นภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณสุขคือ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) เป็นไวรัสอุบัติใหม่ที่มีอาการระบาด ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยรายงานครั้งแรกที่มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนผ่านทาง การ ไอ จาม สัมผัส โดยตรงกับสารคัดหลั่ง เช่น น้ำมูก น้ำลายของคน ผู้ติดเชื้อจะมีการหายใจแบบตื้นแต่ติดเชื้อไม่มีอาการ อาการเล็กน้อยคล้ายเป็นไข้หวัดธรรมดา อาการปานกลางเป็นปอดอักเสบ และอาการรุนแรงมากจนอาจเสียชีวิตประเทศไทยมีการประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 และต่อมาเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2563 นายกรัฐมนตรีได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 ได้ประกาศข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1) โดยได้ออกข้อกำหนดและข้อปฏิบัติแก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็วและป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2563, น. 1)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ภัยพิบัติ (Disaster) รูปแบบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้อาจจะกล่าวได้ว่า เป็นลักษณะเฉพาะของภัยพิบัติที่ยากจะรับมือ กล่าวคือ 1) ไม่สามารถคาดการณ์ได้และมีความไม่แน่นอนสูง (Unpredictable and uncertainty) ไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นที่ใดเมื่อไหร่ ประชาชนไม่มั่นใจว่าติดเชื้อหรือไม่ และจะแพร่กระจายไปที่ไหนบ้าง 2) มีลักษณะที่เป็นพลวัต ไม่เป็นเชิงเส้น (Dynamics and non - linearity) เมื่อเกิดขึ้นแล้วขยายตัวอย่างทวีคูณ สถานการณ์ในแต่ละพื้นที่อาจจะเรียงลำดับแตกต่างกันไป และผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่เท่ากันในแต่ละชุมชนกลุ่มเศรษฐกิจและชนชั้นทางสังคม 3) เกิดผลกระทบในวงกว้าง และ/หรือ

มีขนาดใหญ่ (large scale) องค์การอนามัยโลกหรือ WHO กำหนดให้เป็นการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นการระบาดในระดับโลก (Pandemic) และ 4) มีความสับสนอลหม่าน (Chaos) โดยเฉพาะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในระดับปัจเจกบุคคลที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้แสดงออกที่แตกต่างกันออกไป เช่น การตื่นตระหนกกว่าเหตุ ความหวาดกลัวภาวะความเครียด การกักตุนเสบียงอาหาร และอาจจะไปถึงขั้นก่อการจลาจล นอกจากนี้การสื่อสารและการกำหนดมาตรการรับมือที่ไม่ชัดเจนของรัฐบาล ก็ยังเป็นการกระตุ้นให้สถานการณ์ยิ่งสับสนอลหม่านเมื่อยิ่งอลหม่านก็ยิ่งยากแก่การควบคุม เป็นต้น (ศิริศักย เทพจิต, 2563)

3. ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2564)

ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2564) (สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2560 น. 7-18) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติให้เป็นทิศทางและแนวทางหลัก ในการเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการ จากการเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ เสริมสร้างความเชื่อมั่น ภูมิคุ้มกัน และศักยภาพของทุกภาคส่วนให้มีความตระหนัก และมีความเข้มแข็ง พร้อมสนับสนุนการเตรียมพร้อมของชาติร่วมกันในลักษณะประชารัฐ เสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ในการเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคาม และการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ เกิดการบูรณาการและผนึกกำลังทุกภาคส่วนในลักษณะหุ้นส่วนยุทธศาสตร์อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนัก เชื่อมกัน มีภูมิคุ้มกันและพร้อมเข้ามาผนึกกำลังในการป้องกัน (prevention) การเตรียมพร้อม (preparedness) การบริหารจัดการขณะเกิดเหตุ (response) การฟื้นฟู (recovery) การลดผลกระทบ (mitigation) การปรับตัว (adaptation) และการลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ (threat risk reduction) ภายใต้การบริหารจัดการเชิงรุกแบบเบ็ดเสร็จ (proactive comprehensive management) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันทั่วถึง และยั่งยืน เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติไว้ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ รายละเอียด ดังนี้

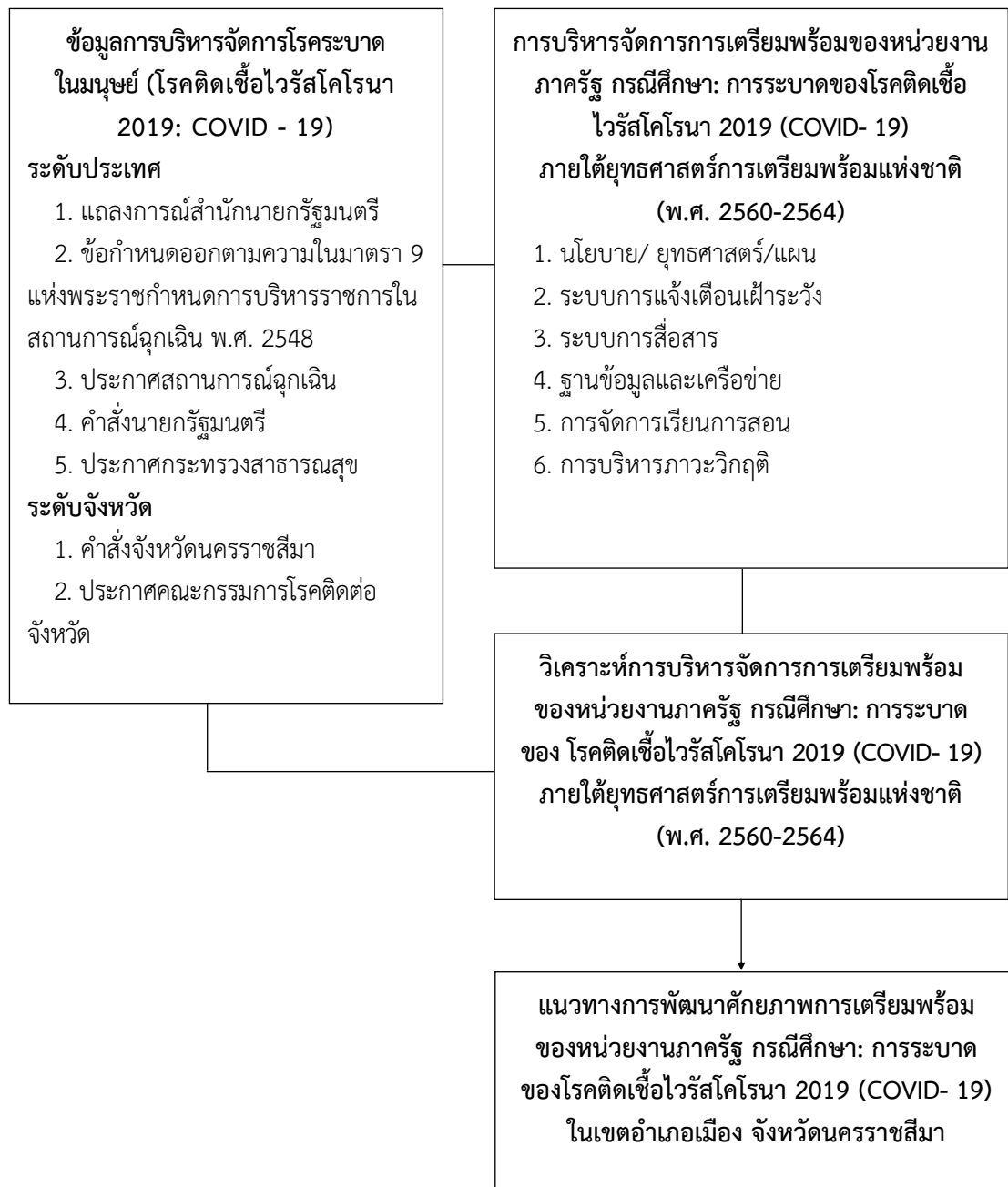
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการ โดยมีเป้าประสงค์ให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง การเตรียมพร้อมข้อมูล ทรัพยากร และบัญชีบุคลากรภาครัฐ อาสาสมัครที่สอดคล้องกับประเภทของภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาแนวทางบูรณาการฐานข้อมูลและเครือข่ายข้อมูล ความมั่นคง เพื่อการเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบคลังข้อมูลสาธารณภัยแห่งชาติเพื่อให้สามารถใช้สนับสนุน การอำนวยความสะดวกและประสานการบริหารจัดการภัย และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันของหลายหน่วยงาน การมีหลักสูตรและคู่มือสำหรับหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้พร้อมเผชิญกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัย และการจัดการฝึกอบรมและฝึกซ้อมภายในและระหว่างหน่วยงาน เพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเชื่อมั่น ภูมิคุ้มกัน และ ศักยภาพของทุกภาคส่วน ให้มีความตระหนักและความเข้มแข็งร่วมกันในลักษณะประชารัฐ โดยมีเป้าประสงค์การทำงานเชิงบูรณาการในลักษณะประชารัฐที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมและทำงานร่วมกัน เพื่อจัดการความเสี่ยง การป้องกันลดผลกระทบ และเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามทุกรูปแบบ ให้ทุกภาคส่วนมีความเชื่อมั่นในระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ บนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกด้านความมั่นคง (security mind) และจิตสำนึกด้านความปลอดภัย (safety mind) ผู้บริหารและบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาชน มีความรู้ความตระหนัก และความเข้าใจในระบบการเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน และการบัญชาการเหตุการณ์จากภัยคุกคามทุกรูปแบบ และภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทุกระดับ สามารถเข้าถึงข้อมูล ทรัพยากร และข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมพร้อม และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทุกรูปแบบอย่างทันท่วงที

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคามกับต่างประเทศ โดยมีเป้าประสงค์ให้มีความร่วมมือกับต่างประเทศในด้านการบริหารจัดการข้อมูล บัญชีทรัพยากร บุคลากร เครื่องมือ และอุปกรณ์ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยคุกคามทุกรูปแบบแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับต่างประเทศ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคามทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง มีการฝึกซ้อมเพื่อรับมือภัยคุกคามกับต่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการยุทธศาสตร์มีการบูรณาการ และผนึกกำลัง ในลักษณะหุ้นส่วนยุทธศาสตร์โดยมีเป้าประสงค์ การมีระบบบริหารจัดการยุทธศาสตร์เชิงบูรณาการ และผนึกกำลังในลักษณะหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ ให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีความรู้ความเข้าใจระบบบัญชาการเหตุการณ์ และสามารถบัญชาการเหตุการณ์ในแต่ละระดับ ความรุนแรงของแต่ละประเภทภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนรองรับยุทธศาสตร์ การเตรียมพร้อมแห่งชาติในแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานอย่างชัดเจน การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมของจังหวัด ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ไว้ในยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และมีการจัดทำแผนงาน/โครงการ/ งบประมาณ ที่มีการบูรณาการประสานสอดคล้องกับแผนระดับท้องถิ่น

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ และการเพิ่มศักยภาพให้มีการเตรียมความพร้อมมากขึ้นเพื่อการเผชิญเหตุ อันนำไปสู่ความสามารถที่จะรับมือ และฟื้นคืนกลับได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยนำประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมมาเพื่อใช้ในการศึกษาระบบการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำมาสู่การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และนำมาสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

บทความนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative approach) มีหน่วยวิเคราะห์ คือ ระดับกลุ่ม/ องค์กร รายละเอียด ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยปฏิบัติการ และนักสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 2) บุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ และเจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน และ 3) ตัวแทนชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 8 ชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 กลุ่ม

2. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ (interview) และการสังเกต (observation) เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแถลงการณ์สำนักนายกรัฐมนตรี ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน คำสั่งนายกรัฐมนตรี ประกาศกระทรวงสาธารณสุข และประกาศคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดนครราชสีมา

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ในพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการสัมภาษณ์ (interview) และการสังเกต (observation) เป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การสัมภาษณ์ (interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการรับนโยบายการบริหารจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) ของเมืองนครราชสีมาไปปฏิบัติ ได้แก่ บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น และประชาชนที่เป็นตัวแทนระดับชุมชน โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ประเด็นศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม ประกอบด้วย นโยบายและแผนดำเนินงาน การแจ้งเตือนเฝ้าระวัง การสื่อสารฐานข้อมูล และการบริหารภาวะวิกฤต ที่ครอบคลุมและตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) การสังเกต (observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกต ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) โดยมีแนวทางการสังเกต (observation guideline) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นพื้นที่ที่มีที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และชุมชน ที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่าง เดือนกันยายน พ.ศ. 2563 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 จากเกณฑ์ดังกล่าว พื้นที่ในการศึกษา จำนวน 8 ตำบล 24 กลุ่ม/องค์กร

4. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูล 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในหลายแหล่งข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น การสัมภาษณ์และการสังเกตประกอบ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและถูกต้องในการนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อแยกแยะตีความ เปรียบเทียบ หาแบบแผนของพฤติกรรม และ แบบแผนของปรากฏการณ์เพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการอธิบายปรากฏการณ์และสรุปตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (analytical description) เพื่อได้มาซึ่งร่างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ หลังจากนั้นผู้วิจัยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น เพื่อยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ และสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) การเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) และ 2) การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รายละเอียด ดังนี้

1. การเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ประกอบด้วย

1.1 นโยบายและแผนดำเนินงาน การบริหารงานในระดับจังหวัดนครราชสีมา ได้มีวิธีการบริหารโดยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมชี้แจงเรื่องการควบคุมโรคให้กับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ (สสอ.) เพื่อให้ส่งต่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น การแจ้งมาตรการและนโยบายไปในระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน นโยบายที่ดำเนินงานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการรับนโยบายจากส่วนกลาง โดยเฉพาะจากกระทรวงสาธารณสุข ที่ออกประกาศให้หน่วยงานในระดับพื้นที่มีการเฝ้าระวังในชุมชน ทั้งการให้ความรู้ประชาชน หากพบผู้เดินทางมาจากเขตโรคติดต่ออันตราย หรือพื้นที่เสี่ยงตามประกาศของคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด การดำเนินนโยบายของหน่วยงานระดับจังหวัดส่วนใหญ่ มุ่งเน้นการสั่งการเพื่อตั้งรับสถานการณ์ โดยเฉพาะการเน้นการกระจายข่าวสารที่รวดเร็วเกี่ยวกับการป้องกันตนเอง วิธีการรักษา รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติในช่วงที่มีการกักตัวดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวไว้ว่า

“...น่าจะให้ข้อมูลที่ทั่วถึงกับประชาชน ให้ไปเลยไม่ต้องไปกลัวตื่นตระหนกแล้ว ถ้าเรารู้ข้อมูลแล้วเราก็สามารถที่ตั้งรับได้ทัน หมายถึงว่าปฏิบัติตัวได้ทัน เช่น ถ้าเขาไปในที่ชุมชน รวมกลุ่มกันเยอะแยะ ไปสถานที่ ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่อะไรแบบนี้ เราก็พยายามหลีกเลี่ยง หน่อย ตอนนี้อยู่ในสังคมเราไม่รู้ใครคิดไม่คิด ถ้าไม่บอก...” (สัมภาษณ์วันที่ 10 ธันวาคม 2563)

จะเห็นได้ว่าการดำเนินนโยบายของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการตามแผนการตั้งรับ ตามการประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ซึ่งการดำเนินการแบบตั้งรับเป็นมาตรการที่มีความยืดหยุ่นและส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการทำให้ประชาชน มีภาวะความเครียดจากการตกงานและการขาดรายได้

1.2 การแจ้งเตือนเฝ้าระวัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดได้เริ่มมีระบบ การแจ้งเตือนเฝ้าระวังที่เข้มข้นขึ้น โดยการแจ้งเตือนข่าวสารเพื่อเฝ้าระวังการแพร่ระบาดในพื้นที่ จังหวัดนครราชสีมา มีมาตรการเฝ้าระวังก่อนการระบาดเข้ามาในพื้นที่จังหวัด จากผลการศึกษา พบว่าระบบการแจ้งเตือนที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงาน ส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้คนในชุมชน ที่ต้องทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังบุคคลที่เดินทางเข้ามา ในชุมชนการรายงานตัวกับผู้ใหญ่บ้าน มาตรการการคัดกรองอย่างละเอียด เพื่อเป็นการป้องกันการ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “...คนในชุมชนช่วยกันสอดส่องบุคคลที่เข้ามาในพื้นที่ สังเกตบุคคลภายนอกและบ้านใกล้เคียงที่มาในชุมชน โดย จะทำการแจ้งไปยังผู้ใหญ่บ้านหรือ อสม. ให้รับทราบข้อมูลอย่างรวดเร็ว...” (สัมภาษณ์วันที่ 5 ธันวาคม 2563)

1.3 การสื่อสาร ช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในจังหวัดนครราชสีมาใช้การสื่อสาร ประกอบด้วย 1) สื่อบุคคล ที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารสร้างความเข้าใจ จากสาธารณสุขจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อันเป็นการสื่อสารในการส่งสารจากหน่วยงานรัฐไปยังประชาชน 2) การสื่อสารออนไลน์ เพื่อเพิ่มระดับ การสื่อสารให้มีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น และป้องกันการติดเชื่อไวรัสจากการประชุมแบบพบหน้า ในการชี้แจงข่าวสารไปสู่ระดับท้องถิ่น ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า

“...คือตอนนี้ผมอยู่ในกลุ่ม Facebook ในส่วนที่ผมรับข้อมูลมาก็คือมาจากสถานการณ์จริงของโคราช คือผมรับข้อมูลมาจากทาง สสจ. ซึ่ง สสจ. ก็จะมีแอดมิน มีนายแพทย์ สสจ. รอรับข้อมูลทุกวัน ถ้าข้อมูลถูกต้องก็จะโพสต์ลงใน Facebook กับไลน์ควบคุมของแต่ละ รพ.สต. ส่วนผมก็จะโพสต์ Line ไปทาง อสม...” (สัมภาษณ์วันที่ 8 ธันวาคม 2564)

ช่องทางการติดต่อสื่อสารข้างต้นเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารที่มีอยู่เดิมในสภาวะปกติ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงใช้ประโยชน์จากเครือข่ายทางสังคมในโลกออนไลน์ในการติดต่อประสานงานทางไลน์กลุ่ม ทำให้เกิดความรวดเร็วในการสั่งการ และการรายงานสถานการณ์ของหน่วยงานในพื้นที่ การเลือกใช้การสื่อสารทั้งสองรูปแบบมีความเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส เนื่องจากสามารถเข้าถึงประชาชนได้ทันที ที่ต้องอาศัยความรวดเร็วและการรับรู้ข้อมูลไปไว้วางใจ เพื่อให้ประชาชนได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว

1.4 ฐานข้อมูล การเตรียมความพร้อมของระบบฐานข้อมูล ไม่ได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนมากนัก จากผลการศึกษาพบว่าการจัดเก็บข้อมูล โดยผู้นำชุมชนหรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตามคำสั่งการของหน่วยงานระดับต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดคำสั่ง อาทิเช่น ข้อมูลบุคคลที่เดินทางเข้าออกพื้นที่ ข้อมูลแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเบื้องต้นอาศัยเครือข่ายการทำงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) นอกจากนี้ด้านการใช้ประโยชน์จากข้อมูล ไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่มีการจัดเก็บโดยตรง หรืออาจมีการนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้งาน ผู้ปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่นไม่ได้รับรู้ถึงการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า

“...ผู้ใหญ่บ้าน กับ อสม. มีหน้าที่จัดเก็บข้อมูลตามคำสั่ง โดยไม่ได้ติดตามว่าจะเอาข้อมูลไปใช้ประโยชน์มั้ย หรืออาจมีการนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้งาน หากแต่ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้รับรู้ถึงการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม...”

1.5 การบริหารภาวะวิกฤต ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาได้มีการตัดสินใจที่เด็ดขาดและรวดเร็ว เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โดยการจัดทำแผนดำเนินงาน การประสานงาน การเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ อีกทั้งในระดับชุมชนได้มีการณรงค์การลดการแพร่ระบาด การสื่อสารความรู้ และประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดผลกระทบจากการแพร่ระบาด แต่การบริหารจัดการจะเข้มงวดขึ้นอยู่กับมาตรฐานของคณะกรรมการควบคุมโรคในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนและสอดคล้องกับส่วนกลาง ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวว่า “...มาตรการความเข้มงวดหรือผ่อนปรนขึ้นอยู่กับมาตรฐานของคณะกรรมการควบคุมโรคในแต่ละพื้นที่ ที่มีการดำเนินการในฐานะที่เป็นบุคคลที่รับผิดชอบพื้นที่ที่มีการดำเนินการตามแนวทางหรือขั้นตอนต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับมาตรการทางด้านสาธารณสุขของส่วนกลาง...”

จากผลการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการภาวะวิกฤติของชุมชน ถือว่ามีการบริหารจัดการที่ดีระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการบริหารจัดการเป็นแบบลำดับขั้นต้องรอการสั่งการเป็นระยะเวลานาน รวมถึงการขาดแคลนอุปกรณ์ในการดำเนินงานโดยเฉพาะหน้ากากอนามัย ที่ยังเป็นวัสดุที่ขาดแคลนสำหรับประชาชนในชุมชน

2. การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา: การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน ทำให้ภาครัฐต้องพัฒนาศักยภาพในการเตรียมพร้อม เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย

2.1 การบริหารนโยบายอย่างเข้มงวด การบริหารนโยบายเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับหลักและวิธีปฏิบัติที่องค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ที่กำหนดออกมาเป็นนโยบาย แนวทาง หรือโครงการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติตามนโยบายจึงควรเพิ่มมาตรการที่เข้มงวดขึ้น ดังนี้

1) การเพิ่มมาตรการความรุนแรงทางกฎหมาย เพื่อให้การควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือเห็นผลมากขึ้น จึงควรมีการกำหนดข้อกฎหมายหรือบทลงโทษสำหรับกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนด หรือไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนด เช่น กรณีที่มีคนติดเชื้อแล้วไม่แจ้งข้อมูล รวมถึงเดินทางไปในหลายสถานที่จนทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส หรือนำเชื้อไวรัสเข้ามาติดคนในพื้นที่ทั้งที่เจตนาและไม่ได้เจตนา รวมถึงกลุ่มผู้ติดเชื้อชาวต่างชาติที่ลักลอบเข้าประเทศ เช่น การตั้งบทลงโทษปรับเงินหากบุคคลใดไม่ใส่หน้ากากอนามัยในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มี การปรับจริงจึงอาจทำให้ประชาชนยังคงละเลยในเรื่องดังกล่าวอยู่ ดังนั้นจึงควรมีการวางมาตรการและกำหนดบทลงโทษให้ชัดเจน โดยเฉพาะในระยะหลังจากที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดในจังหวัดได้แล้ว เพื่อให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว และตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมกันป้องกันการแพร่ระบาดและเพื่อป้องกันการระบาดในระลอกถัดไปได้

2) การกำหนดมาตรการเข้มข้นสำหรับห้างสรรพสินค้าและร้านค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะการกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดอย่างเคร่งครัด เช่น การบังคับให้ใส่หน้ากากอนามัยเมื่อเข้ามาในห้างสรรพสินค้า หรือการเข้าใช้บริการของห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร หรือตลาดในพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างจิตสำนึกหรือกระตุ้นประชาชนให้ตระหนักถึงความปลอดภัย โดยมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านมาตรการที่เคร่งครัดมากขึ้นด้วย

2.2 การพัฒนาการวางแผนเพื่อควมมีประสิทธิภาพ การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) การวางแผนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ดังนี้

1) การวางแผนด้านการดำเนินงาน อาทิเช่น การประชุมหารือเพื่อนำมาสู่การปฏิบัติ โดยการส่งรายงานที่เกี่ยวข้องทุกวันเพื่อการวางแผนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การกำหนดบทบาทหน้าที่และวางมาตรฐานด้านการปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้การบริหารจัดการในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) มีความเหมาะสมมากขึ้น จังหวัดควรมีการวางมาตรการการปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ประกอบด้วย การกำหนดขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถนำแนวปฏิบัติเหล่านั้นไปใช้ได้ ในเหตุการณ์จริง กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน โดยจัดหน่วยงานในการทำงานที่เกี่ยวข้องให้มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในระดับองค์กร เช่น ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้นำ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และการกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถมีประสานความร่วมมือในการทำงานระหว่างหน่วยงานได้โดยง่าย และในระดับองค์กรสามารถประสานงานระหว่างแผนกต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การวางแผนด้านงบประมาณ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เป็นโรคใหม่ที่เกิดขึ้นกะทันหัน ภาควิชาต่าง ๆ ในพื้นที่จึงไม่มีงบประมาณในการสนับสนุน เพื่อให้การดำเนินการเพื่อควบคุมโรคได้อย่างเต็มความสามารถ หน่วยงานรัฐต้องวางแผนงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดการความเสี่ยง การวางแผนในการจัดสรรงบประมาณ

เกี่ยวกับโรคระบาดในมนุษย์ เนื่องจากมีบางพื้นที่ที่ไม่มีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอเพื่อจัดการกับโรคระบาดในมนุษย์ในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งเกิดขึ้นจากระบบบริหารราชการแผ่นดินที่มักมีลำดับขั้นตอนและใช้ระยะเวลานาน ประกอบด้วย วางแผนงบประมาณสำหรับการปฏิบัติงานล่วงเวลา วัสดุอุปกรณ์และยา การตรวจหาเชื้อไวรัสในระยะที่มีการฟักเชื้อ 14 วัน นอกจากนี้ควรกำหนดระเบียบในการเบิกจ่ายงบประมาณ ควรมีการถ่ายโอนงบประมาณมาจัดตั้งเป็นรายการใหม่โดยมีการกำหนดให้งบประมาณทุกภาคส่วนจะต้องมีการจัดตั้งงบประมาณนี้เพื่อใช้ในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน เช่น สำหรับใช้ในการจัดซื้อเจลล้างมือและหน้ากากอนามัย เป็นต้น จะทำให้แก้ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในกรณีฉุกเฉิน ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดได้

2.3 การประเมินผลการบริหารจัดการ การประเมินผลการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการช่วยชี้วัดความสำเร็จได้ การบริหารของจังหวัดได้มีการตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ แต่การทำงานไม่ใช่หน้าที่หลักเป็นเรื่องอุปสรรคใหม่เข้ามา จึงควรมีวิธีการวัดผล การปฏิบัติงานของหน่วยงาน/ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องความสามารถในการนำแนวทางการบริหารจัดการไปปฏิบัติ จนถึงศักยภาพที่ช่วยให้การบริหารประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงหรือการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนเฝ้าระวัง ประกอบด้วย

1) การปรับการทำงานจากเชิงรับเป็นการทำงานในเชิงรุก การประกาศเตือนมาตรการต่าง ๆ การให้ข้อมูลที่ทั่วถึงและข้อมูลจริงกับประชาชน การใช้มาตรการเชิงรุกในการค้นหาผู้ติดเชื้อการให้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเชื้อโรค และความรุนแรงของเชื้อโรคกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างความตระหนักในการป้องกันตนเอง ทำให้การบริหารจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เกิดขึ้นในรูปแบบของการจัดการเชิงรุกเพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค

2) การสั่งการที่เป็นระบบและรวดเร็วในสถานการณ์การแพร่ระบาด การสั่งการที่เป็นระบบ มีเอกสารสั่งการชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นทางการ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นถูกต้อง จะได้มีการปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เช่น กรณีการกำหนดระบบรีเฟอร์ (refer) ที่ไม่ได้มีแนวปฏิบัติในด้านการกรอกใบส่งตัว แต่ใช้การปากพูดเหล่าได้เลย ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและไม่เข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ดังนั้นจึงควรมีการออกหนังสือที่มีความเป็นทางการจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ทันที่ อีกทั้งการสั่งการด้านกิจกรรมที่ต้องงดหรืออนุญาตให้จัดได้ ต้องมีการชี้แจงที่มีความชัดเจนและมีการประกาศเป็นหนังสือที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ และไม่สามารถดำเนินการได้ พร้อมทั้งการระบุระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในคำสั่งให้จัดกิจกรรมที่ชัดเจน ทำให้ทันต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะทำให้การควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีประสิทธิภาพ

3) การมีตัวแทนระดับพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการบริหารจัดการโรคระบาดในมนุษย์ การที่คณะกรรมการบริหารจัดการเป็นตัวแทนระดับจังหวัด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จริงโดยเฉพาะส่วนตำบลรับรู้ข่าวสารล่าช้า และการกำหนดมาตรการยังไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือยังไม่ตอบโจทย์ในระดับชุมชนในหลายๆ เรื่อง หากมีการให้ตัวแทนระดับพื้นที่

เข้าไปมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ จะทำให้การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้
อย่างรวดเร็วมากขึ้น จะมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ลดความขัดแย้ง
และปัญหาในส่วนของผู้ที่ไม่ค่อยมีการส่งต่อข้อมูลหรือเผยแพร่การประชาสัมพันธ์สู่ประชาชน
เท่าที่ควรก็จะลดลง

4) การมีวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน มุมมองของผู้ปฏิบัติงาน
โดยเฉพาะผลจากการประสบปัญหาการขาดแคลนหน้ากากอนามัย ซึ่งผู้ปฏิบัติงานต้องซื้อใช้เอง
หรือเครื่องมือ การป้องกันที่ยังไม่ครบพร้อม ทำให้กลุ่มผู้ปฏิบัติงานมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัส
โคโรนา 2019 (COVID - 19) หากต้องปฏิบัติหน้าที่กับผู้ป่วยที่ติดเชื้อในสถานการณ์จริง นอกจากนี้
การที่ผู้ปฏิบัติงานต้องปฏิบัติงานเพิ่มโดยไม่มีความมั่นใจต่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน
ดังกล่าว เช่น กรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องจัดเวรหรือแบ่งหน้าที่ในการคัดกรองผู้มาจากต่างประเทศทุกวัน
ตลอด 24 ชั่วโมง ในขณะที่อุปกรณ์สำหรับป้องกันเชื้อไวรัสก็ยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร
และไม่ครบตามความต้องการใช้งาน จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการปฏิบัติตามมาตรการที่ตั้งไว้
ดังนั้นการสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เป็นด่านหน้าในการเผชิญกับการแพร่ระบาดของ
เชื้อไวรัสโควิด-19 จึงควรมุ่งเน้นให้มีความสอดคล้องกันทั้งในแง่ของมาตรการและการปฏิบัติงานจริง

2.5 การพัฒนาระบบการสื่อสาร

1) การส่งเสริมทักษะทางด้านการสื่อสาร บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่
การสื่อสารข่าวสาร ต้องมีทักษะทางด้านการสื่อสาร ที่จะส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร
ได้เป็นอย่างดี การสื่อสารที่ดี ผู้ที่สื่อสารต้องให้ความสำคัญกับผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจและคล้อยตาม
แนวความคิด ดังนั้นหากสื่อสารได้ตรงกับความต้องการของผู้ฟังแล้วย่อมทำให้การสื่อสารสมบูรณ์
โดยการทำให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจน เห็นคุณค่าและประโยชน์เมื่อนำไปปฏิบัติ

2) การประชาสัมพันธ์ควรมาจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ระดับจังหวัด เนื่องจากจังหวัด
มีสาธารณสุขของจังหวัด ที่มีการประชาสัมพันธ์และกระจายข้อมูลข่าวสารให้ชาวบ้านหรือ
ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารได้ทั้งหมด ซึ่งในช่วงของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
(COVID - 19) ผู้นำชุมชนสามารถประกาศข่าวสารจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดได้ ผ่านช่องทาง
เช่น หอกระจายข่าวของชุมชน ซึ่งเป็นช่องทางที่ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง
โดยผู้นำเสนอสื่อหลักควรจะเป็นสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด หรือเป็นหน่วยการสื่อสารของจังหวัด
ซึ่งไม่ควรมีหลายส่วนงาน เพื่อป้องกันความหลากหลายของข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความสับสน
ของประชาชนได้

3) การเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลาย ช่องทางการสื่อสารคือสิ่งที่นำ
หรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสารให้ปรากฏ ได้แก่ การสื่อสารผ่านโทรทัศน์ การสื่อสารผ่านเพจเฟซบุ๊ก
การทำป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น โดยในส่วนของโทรทัศน์ พบว่ามีความล่าช้ากว่าเฟซบุ๊ก
ในการรายงานข่าวหรือสถานการณ์ และในส่วนของ การนำเสนอข่าวผ่านเพจเฟซบุ๊กที่แม้ว่า
จะมีความรวดเร็วกว่าการนำเสนอผ่านโทรทัศน์ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในด้านของความน่าเชื่อถือของข้อมูล
และความสามารถในการเข้าถึงข่าวสารของคนบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่ไม่ใช้แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก
ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น อีกทั้งการทำป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ข้อมูลโดยติดตั้งไว้ตามจุดต่าง ๆ
ในจังหวัด ซึ่งน่าจะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้สื่อระดับชุมชนโดยผ่านหอกระจายข่าวของชุมชน ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้สะดวกมากยิ่งขึ้น การที่ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลอย่างทั่วถึง ภายใต้การมีช่องทางการประชาสัมพันธ์หรือเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างหลากหลาย จะช่วยทำให้สามารถป้องกันและระมัดระวังตัวได้มากขึ้น

4) การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสื่อสารสองทาง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในด้านของการควบคุมโรค จึงควรส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสื่อสารสองทาง ทั้งฝ่ายของหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการประกาศหรือชี้แจงข้อมูลแถลงการณ์ต่าง ๆ และฝ่ายของประชาชนที่รับข้อมูลข่าวสาร โดยเปิดโอกาสหรือเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลอันเนื่องเกี่ยวกับการแถลงการณ์ข่าวสารต่าง ๆ แต่ละครั้งได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ในขณะเดียวกันก็ควรที่มีรายงานข่าวประจำวันหรือประจำเดือนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ รวมถึงควรมีวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นข่าวจริงได้มากขึ้น เพื่อให้สามารถนำข่าวเหล่านั้นกระจายให้กับประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ

2.6 การพัฒนาระบบฐานข้อมูล

1) ฐานข้อมูลพื้นฐานระดับพื้นที่เพื่อประเมินสถานการณ์ความเสี่ยง หน่วยงานระดับจังหวัดควรมีการจัดทำและนำข้อมูลระดับพื้นที่ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประเมินสถานการณ์ความเสี่ยง เพื่อให้สามารถหาแนวโน้มนโยบายที่เหมาะสมในการควบคุมโรคระบาด จากผลการศึกษาที่พบว่าเอกสารหรือแบบฟอร์มการคัดกรองมีความแตกต่างกันระหว่างส่วนงานของหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งทำให้งานมีลักษณะที่คาบเกี่ยวและซ้ำซ้อนกันจนเกินไป อีกทั้งการที่ระยะแรกไม่มีแบบฟอร์มที่ใช้ร่วมกันทำให้ต่างฝ่ายต่างทำงาน ส่งผลให้ประชาชนเกิดความสับสนและไม่แน่ใจว่าต้องปฏิบัติอย่างไร ดังนั้นถ้าการจัดทำฐานข้อมูลหน่วยงานทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล มีแนวทางในการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ชัดเจน จะทำให้นำไปสู่การทำงานร่วมกันของแต่ละภาคส่วนได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

2) ฐานข้อมูลกลางที่ทุกหน่วยงานสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ ข้อมูลการเดินทางเข้า-ออกพื้นที่ของประชาชน หรือข้อมูลที่สะท้อนภาวะความเสี่ยงของประชาชนในพื้นที่ ข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ในระดับจังหวัด ท้องถิ่น และประชาชน แต่หากต้องการทราบข้อมูลเชิงลึก เช่น Timeline ของผู้ที่มีความเสี่ยงแต่ยังไม่ได้ติดเชื้อไวรัส ก็สามารถทำได้โดยการสอบถามเพิ่มเติมกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ เพื่อเป็นการปกป้องข้อมูลของประชาชน ดังนั้นการจัดทำฐานข้อมูลกลางจะทำให้มีการทำงานบูรณาการด้านข้อมูลและเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.7 การส่งเสริมการให้ความรู้

1) การให้ความรู้กับผู้ปฏิบัติงาน ควรเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ เช่น อุปกรณ์ตรวจวัดอุณหภูมิ การทำความสะอาดสถานที่ด้วยการฉีดน้ำยาฆ่าเชื้อโรค เพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของเชื้อโรค และการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย แนวทางการปฏิบัติในภาวะวิกฤติระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นมีการตีความเนื้อความในกฎหมาย

ไม่ถูกต้อง และมีการดำเนินการโดยไม่มีระเบียบหรือกฎหมายรองรับ แม้ว่าการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์กับประชาชนในพื้นที่ แต่การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทำความผิด

2) การให้ความรู้กับประชาชน เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) นับเป็นเรื่องใหม่ที่ประชาชนยังขาดองค์ความรู้ ควรมีแนวทางในการมาให้ความรู้กับประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเชื้อโรค อีกทั้งควรมีมาตรการที่เข้มข้นด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐควรอบรมให้ความรู้เพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนักว่าเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ดังกล่าวมีผลต่อชีวิตเพื่อให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกันในการเตรียมความพร้อมในการป้องกันตนเองโดยไม่ตื่นตระหนกจนเกินไปจากหน่วยงานที่มีความรู้

2.8 การส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับท้องถิ่น การบริหารจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในพื้นที่ ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ประสานงานจะอยู่ภายใต้การดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ การปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ประสานงานระดับตำบล ควรที่จะออกมาประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ประชาชนทราบสถานการณ์ทุกวันเหมือนกับระดับจังหวัด ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งตำบลให้ฟังข้อมูลจากศูนย์ประสานงานระดับตำบล ว่ามีปรากฏการณ์อะไรที่เกิดขึ้นให้ระวังอะไรต่าง ๆ มีจุดเสี่ยงอย่างไร ทำให้การรับรู้ข่าวสารมีความสะดวกรวดเร็วและได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง อีกทั้งเป็นการประสานความร่วมมือรับนโยบายและมาตรการเพื่อนำมาปฏิบัติร่วมกันแบบบูรณาการไม่แยกส่วน ทำงานร่วมกันในลักษณะของคณะทำงานในระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวแทนไปเข้าร่วมเครือข่ายในระดับอำเภอ และระดับจังหวัดต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็น ประกอบด้วย

1) **การบริหารนโยบายอย่างเข้มงวด** นโยบายเป็นการ วางแนวทาง วิธีการและมาตรการการบริหารนโยบายเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับหลักและวิธีปฏิบัติที่องค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ตามตรรกะของนโยบาย แต่เมื่อต้องนำมาปฏิบัติในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) จึงควรเพิ่มมาตรการที่เข้มงวดขึ้นโดยการกำหนดบทลงโทษหรือมาตรการด้านการลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหรือไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mei. C, (2020) ที่พบว่า นโยบายในการต่อสู้กับ COVID -19 เป็นสิ่งสำคัญ โดยการใช้นโยบายที่เข้มงวด เช่น การปิดล้อมชุมชนอย่างเข้มงวด การระดมทรัพยากรข้ามเขตอำนาจ และการลงโทษเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนทำให้ไม่สามารถรับมือต่อการระบาดของโรค และผสมผสานนโยบายระดับชาติเพื่อให้สอดคล้องกันของนโยบายและความมีประสิทธิภาพ

2) การพัฒนาการวางแผนเพื่อประสิทธิภาพ โดยการวางแผนเรื่องที่มีความสำคัญ ได้แก่ การวางแผนด้านการดำเนินงาน โดยการประชุมหารือเพื่อนำมาสู่การปฏิบัติและการวางแผน ด้านงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินการเพื่อควบคุมโรคได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Coccolini. F, Perrone. G., & Catena. F. (2020) ที่พบว่าการระบาดใหญ่ของ COVID-19 เน้นถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรมนุษย์ การรักษาทรัพยากรและกำลังคนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดูแลสุขภาพ สิ่งสำคัญคือต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางสามารถทำงานได้ตลอดช่วงการแพร่ระบาด นอกจากนี้การจัดทำแผนดำเนินการที่กำหนดไว้อย่างดี เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

3) การประเมินผลการบริหารจัดการ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ถือเป็นเครื่องมือสำคัญ ของที่ช่วยชี้วัดความสำเร็จได้ จึงควรมีวิธีการวัดผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงหรือการพัฒนาการบริหารจัดการในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพ์ทิพา มาลาหอม,พนมวรรณ สว่างแก้ว และวิจิต พุ่มจันทร์ (2564) ที่กล่าวว่า พลังอำนาจชุมชนกับการเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันการระบาดของโควิด-19 โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ ผู้บริหารในพื้นที่ ควรมีการติดตามประเมินผลในการบริหารงาน

4) การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนเฝ้าระวัง โดยการปรับการทำงานจากเชิงรับ เป็นการทำงานในเชิงรุก การสั่งการที่เป็นระบบและรวดเร็วในสถานการณ์การแพร่ระบาด การมีตัวแทนระดับพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการบริหารจัดการ การมีวัสดุอุปกรณ์ ที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ Cheng. H., & HUANG. A. S. (2021) ที่พบว่า แนวทางการดำเนินงานเชิงรุกในการควบคุม COVID-19 เช่น การเฝ้าระวังและการติดตาม การเฝ้าระวังเชิงรุก การกักกันผู้สัมผัสใกล้ชิด การใช้หน้ากาก และการประสานงานระหว่างรัฐบาล และประชาชนด้วย

5) การพัฒนาระบบการสื่อสาร การสื่อสารเป็นเรื่องที่สำคัญในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โดยการส่งเสริมทักษะทางการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ ควรมาจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ระดับจังหวัด การเพิ่มช่องทางการสื่อสาร ให้มีความหลากหลาย เพื่อให้เนื้อหาสารไปยังผู้รับสารได้เป็นอย่างดี และการส่งเสริมให้เกิด กระบวนการสื่อสารสองทาง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในด้านของการควบคุมโรค ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Reddy. B.V., & Gupta. A (2020) ที่พบว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในช่วงวิกฤต COVID -19 ส่งผลต่อกลุ่มเสี่ยง คุณภาพของการสื่อสารจึงมีความสำคัญ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ในช่วงการระบาดใหญ่ ได้แก่ การทำความเข้าใจและฝึกฝนกลยุทธ์การสื่อสาร ให้มีทักษะ เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

6) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลพื้นฐานระดับพื้นที่ เพื่อประเมินสถานการณ์ความเสี่ยง และควรมีฐานข้อมูลกลางที่ทุกหน่วยงานสามารถใช้ประโยชน์ ร่วมกันได้ เพื่อให้มีการพัฒนาการทำงานบูรณาการด้านข้อมูลและเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mackworth-Young et al. (2021) ที่พบว่า มาตรการป้องกัน COVID -19 จะต้องเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ชุมชนต้องการการสนับสนุนที่มีความต้องการขั้นพื้นฐานและ

การเข้าถึงข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามมาตรการป้องกันได้ เพื่อช่วยลดอัตราการเสียชีวิตและการเจ็บป่วยที่มากเกินไป

7) การส่งเสริมการให้ความรู้ เป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การให้ความรู้กับผู้ปฏิบัติงาน และ การให้ความรู้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Bhagavathula, S. A., Aldhaleei, A. W., Rahmani, J., Mahabadi, A. M., & Bandar, K. D. (2020) ที่พบว่า การรับรู้ การเตรียมพร้อม ความเข้าใจที่ไม่ดีเกี่ยวกับโรคของผู้ปฏิบัติงานด้านการดูแลสุขภาพอาจส่งผลให้การรักษาล่าช้าและส่งผลให้การติดเชื้อแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ภัยคุกคามของ COVID -19 ยังคงเกิดขึ้น การปรับปรุงความรู้ การรับรู้ และการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นอย่างเร่งด่วน อีกทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุทัศน์ โชตนะพันธ์ (2559) ที่พบว่าการป้องกันภาวะวิกฤติโรคระบาดในสังคมโลก ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจ มีองค์ความรู้ทางระบาดวิทยา และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาวดี พรหมบุตร และคณะ (2554) ที่พบว่า กระบวนการในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพนั้นก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนผ่านการทำเวทีประชาคม ทั้งนี้ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการขั้นตอนในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ

8) การส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับท้องถิ่น โดยการประสานความร่วมมือรับนโยบายและมาตรการเพื่อนำมาปฏิบัติร่วมกันแบบบูรณาการไม่แยกส่วน ทำงานร่วมกันในลักษณะของคณะทำงานในระดับท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Dutta. A., & Fischer. H. W (2021) ที่พบว่า พื้นที่ชนบทของประเทศกำลังพัฒนาก่อให้เกิดปัญหาเฉพาะสำหรับการพัฒนาและดำเนินการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพอันเนื่องมาจากโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพที่ด้อยพัฒนาความสามารถของรัฐที่ไม่สม่ำเสมอในการควบคุมการติดเชื้อ และความยากจนเฉพาะถิ่น บทบาทสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการประสานงานการรับมือโรคระบาดเป็นเรื่องเร่งด่วน โดยการกระตุ้นปฏิสัมพันธ์กับภาคส่วนต่างๆ และหลายระดับ เนื่องจากรัฐบาลท้องถิ่นได้เข้ามารับหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินการควบคุมโรคและกลไกการประกันสังคม และได้รับความไว้วางใจและความร่วมมือจากผู้มีบทบาทของรัฐระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ศักยภาพการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานในการกำหนดแนวทาง/วิธีการในการบริหารจัดการเพื่อรับมือจากโรคระบาด ควรมีแนวทางในการเสริมสร้างการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่นให้มีศักยภาพการเตรียมพร้อมเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถรับมือกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ประสานงานระดับท้องถิ่นทำให้การรับรู้ข่าวสารมีความสะดวกรวดเร็ว และได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง อีกทั้งการประสานความร่วมมือรับนโยบายและมาตรการเพื่อนำมาปฏิบัติร่วมกันแบบบูรณาการไม่แยกส่วน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ

ระดับจังหวัดควรมีแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ประสานงานระดับท้องถิ่นให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถวางแผนดำเนินงานรับมือสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในประเด็นที่ควรศึกษาครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาจังหวัดนครราชสีมาซึ่งยังไม่ใช่พื้นที่เสี่ยงมาก ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ชายแดนที่มีการเดินทางเข้า-ออกได้ หรือพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวมาก หรือพื้นที่ที่พบผู้ติดเชื้อมากที่สุด เพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย แผนดำเนินงาน การแจ้งเตือนเฝ้าระวัง การสื่อสารในภาวะวิกฤต การเตรียมความพร้อมของระบบฐานข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล อันจะนำมาสู่ศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการบริหารในภาวะวิกฤต ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าบางพื้นที่มีการปฏิบัติการในการเตรียมพร้อมในการบริหารจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) มาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก อาทิ มีการบริหารจัดการในพื้นที่แบบบูรณาการ โดยได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทำให้สามารถควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในพื้นที่ได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยถอดบทเรียนดังกล่าวเพื่อเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการให้กับพื้นที่อื่นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุนทุนสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณหน่วยงานภาครัฐ ระดับจังหวัด ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครนครราชสีมา สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา บริษัท เฉินเจียนวันเจริญ จำกัด และ ระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์รกรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ทำให้การวิจัยในครั้งนี้สามารถดำเนินการจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยดี อันจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุข เพื่อการจัดการภาวะระบาดของโรคโควิด-19 ในข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท ทีเอส อินเตอร์พริ้นท์ จำกัด.

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2557). *หนังสือคำศัพท์ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ*. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นจาก <https://www.disaster.go.th>
- พิมณทิพา มาลาหอม, พนมวรรณ สว่างแก้ว, และวิจิต พุ่มจันทร์ (2564). พลังชุมชนกับการเฝ้าระวังควบคุม และป้องกันการระบาดของโควิด-19 ในชุมชนชายแดนไทย – ลาว. *Covid-19 โรคเปลี่ยนคนคนเปลี่ยนโลก'63 Series*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. สืบค้นจาก <https://www.sac.or.th/main/th/article/detail/186>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). *พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550*. ประกาศ ณ วันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา, 2550 เล่ม 124 ตอนที่ 52 ก หน้า 2). สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/098/T_0040.PDF
- ศิริศกย เทพจิต. (2563). COVID-19 Pandemic: การตอบสนองเชิงนโยบายสาธารณะในการรับมือกับปัญหาพศ. *เศรษฐสาร*. สืบค้นจาก <http://www.setthasarn.econ.tu.ac.th/blog/detail/59/>
- สุทัศน์ โชตนะพันธ์. (2559). การป้องกันภาวะวิกฤติโรคระบาด. *วารสารบำราศนราดูร*, 10(3), 143-156. สืบค้นจาก <http://bamras.ddc.moph.go.th/userfiles/icn.pdf>
- สุภาวดี พรหมบุตร, ลินธุ์ สโรบล, บงกชมาศ เอกเอี่ยม, และปรารธนา ยศสุข. (2554). *การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เอกสารการประชุมวิชาการงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 12 จัดโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 1397- 1403. สืบค้นจาก <https://gsbooks.gs.kku.ac.th/54/grc12/files/hmp10.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). *แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2564)*. สืบค้นจาก http://www.nsc.go.th/?page_id=543
- Baas, S., Ramasamy, S., Pryck, J. D., & Battista, F. (2008). *Disaster risk management systems analysis*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. Retrieved from <http://www.fao.org/3/i0304e/i0304e.pdf>
- Bhagavathula, S. A., Aldhaleei, A. W., Rahmani, J., Mahabadi, A. M., & Bandar, K. D. (2020). Knowledge and Perceptions of COVID-19 Among Health Care Workers: Cross-Sectional Study. *JMIR Public Health Surveill*, 6(2), e19160. Retrieved from <https://publichealth.jmir.org>
- Cheng. H., & HUANG. A. S. (2021). Proactive and blended approach for COVID-19 control in Taiwan. *Biochemical and Biophysical Research Communications*, 538, 238-243. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006291X20320295>

- Coccolini, F., Perrone, G., Chiarugi, M. *et al.* (2020). Surgery in COVID-19 patients: operational directives. *World Journal of Emergency Surgery*, 15, 25(2020). Retrieved from <https://doi.org/10.1186/s13017-020-00307-2>
- Dutta. A., & Fischer. H. W. (2021). The local governance of COVID-19: Disease prevention and social security in rural India. *World Development*, 138 (105234). Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X20303612>
- Mackworth -Young, Rudo Chingono, Constanica Mavodza, Grace McHugh, Mandikudza Tembo, Chido Dziva Chikwari, Helen A Weiss, Simbarashe Rusakaniko, Sithembile Ruzario, Sarah Bernaysh & Rashida A Ferrand. (2021). *Community perspectives on the COVID-19 response, Zimbabwe. Bull World Health Organ*, 99, 85–91. Retrieved from Community perspectives on the COVID-19 response, Zimbabwe <http://dx.doi.org/10.2471/BLT.20.260224>
- Mei, C. (2020). Policy style, consistency and the effectiveness of the policy mix in China's fight against COVID-19. *Policy and Society*, 39(3), 309-325. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14494035.2020.1787627>
- Reddy. B.V., & Gupta. A (2020). Importance of effective communication during COVID-19 infodemic. *J Family Med Prim Care*. 9(8), 3793–3796. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7586512/>